

Пре нешто што купиш
намештај

НЕ ЗАБОРАВИТЕ ДА ПОСЕТИТЕ
ФИРМУ

»ШУМАНАЦ«

где ћете добити намештај
Чувене фабрике БОРОТА

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

Живорада Шуманца — Кр. Милана 1

СРПСКА СЦЕНА

БРОЈ 2

БЕОГРАД, 16 СЕПТЕМБРА 1942

ГОДИНА II

САДРЖИНА:

- Пред новом позоришном годином
- Нови оперски и балетски репертоар за сезону 1942/43
- Пред премијеру «Брата и сестре»:
- Млади Гете
- Поводом премијере «Вечитог младожења»:
- Јаков Игњатовић и његово дело
- Пред премијеру опере «Чаробни стрелац»
- Шта спрема Српско народно позориште за нову сезону
- У посети нашим заробљеницима
- Биографије наших уметника:
- Сима Илић
- Марица Поповић
- Премијере, обнове, ре-призе
- Позоришна хроника
- Позоришне белешке
- Вести из Куће
- Из Уредништва

ЦЕНА 5 ДИН.

Једна сцена из Клајстове комедије «Разбијени крчаг» на београдској позорници. — С лева на десно г. Јован Гец као судски саветник Валтер, г-ђа Невенка Минкулић као Ева, г-ђа Жанка Стокић као Марта Рул и г-ђа Анка Врбанић као Бригита.
(Фото „Српска сцена”, Београд)

МУЗИЧКА ЕДИЦИЈА
И ТРГОВИНА НОТА

СЕРГИЈЕ СТРАХОВ

БЕОГРАД • БРИЈАНОВА УЛИЦА БРОЈ 7

Све музичке новости, шлагери из
тонфилмова, школе, етиде, албуми.
За унутрашњост шаљемо поштом.

СТРУЧНА ОПРАВКА

ДАМСКИХ

ЧАРАПА

НИКОЛИЋ

КНЕЗ МИХАЈЛОВА БР. 15
ЦАРА НИКОЛЕ II БР. 2

СРПСКА СЦЕНА

БРОЈ 2

БЕОГРАД, 16 СЕПТЕМБРА 1942

ГОДИНА II

Пред новом позоришном годином

Прошле недеље је Српско народно позориште отпочело своју нову позоришну годину која претставља другу етапу у обнови нашег позоришног живота.

Прошла позоришна година претстављала је низ напора садашњих позоришних организатора да театру истински створе национално име и подигну га до оног стила који ће му омогућити озбиљније разmere.

Продесећи нове стазе, утрти нов пут био је озбиљан и велик посао послератне позоришне Управе. Када се узме у обзир доратна запарложеност театра на литерарној и негативна делатност на политички разбарушену линији, онда се то може лако разумети. Пре свега, чишћењем сцена од оних дела која су долазила у опреку са тежњама једног националног и уметничког позоришта, репертоар првих дана прошле сезоне био је ограничен малим бројем дела, који је у први мањ стајао на избору. Требало је тражити, дакле, комад по комад, озбиљно или брзо, који су сигурним потезом могли уздићи и ојачати истинске вредности нашег првог позоришта по оном мерилу које би било меродавно за позоришта његова ранга и имена.

Затим је са таквим тежњама и циљевима требало изићи и пред публику и придобити је да се одрекне многих „касаштика“ који су, у самој ствари, били роба из рђаво сортирана дућана, која, као што смо много пута већ казали, са литературом и озбиљном уметношћу није имала никакве везе.

У средсредивши све своје напоре у том правцу, послератна позоришна Управа је приступила развијању нове репертоарске политике напоредо с уметничким развијањем глумачке трупе и брижљивом опремом комада.

Кад се узме у обзир да је цео прошлогодишњи репертоар, и драмски, и оперски, и балетски, био и поделом улога и инсценацијом скоро сасвим нов, онда, мислим, да би било допуштено Управи да у погледу размера свога рада може бити задовољна оним што се постигло до данас.

Приказане премијере у прошлој сезони посведочиле су брижљив труд у погледу израде уметничке целине, сценске опреме, као и у изразиту развоју младих глумачких генерација.

ја. У техничком и декоративном смислу мали „Мањеж“ је успео да створи чак и неколико подвига изнад својих моћи.

Тако је испуњен први период реформи у Српском народном позоришту.

Ова нова сезона, са широким могућностима интензивна рада у згради код Споменика, треба да донесе низ изразитих дела из наше и стране драмске књижевности.

Управа је изградила репертоар у чијем су састављању, наравно, биле главне водиље: постављена национална и књижевна линија и способност трупе.

У драми је, у националном репертоару, пројектовано изношење „Максима Црнојевића“ од Лазе Костића, затим Бојићева „Краљева јесен“ која би била приказана заједно са Шантићевом „Хасанагиницом“ и Нушићевим „Кнезом од Семберије“. Стерија би био заступљен у наредној сезони, поред већ постављеног „Кир Јање“, још и са својом „Злом женом“. Као интересантна обнова, у потпуно новој инсценацији и подели, приказаће се Игњатовићев „Вечити младожења“ у драматизацији Александра Илића. Утврђено је и постављање Ђоровићева „Зулумћара“. Од савремених домаћих писаца стављени су на репертоар: Велмар-Јанковић са својим „Државним непријатељем број 3“, „Сунце, море и жене“ од Момчила Милошевића, „Девојка бржа од коња“ од Николе Трајковића. Ове сезоне ће први пут бити приказан на сцени и Момчило Настасијевић са својим интересантним делом „Код вечите славине“. Од младих писаца појавиће се Никачевић са „Народним судијама“. Кустудић са једним својим делом („Два црнца“ или „Драма“) и Анонимус са духовитом комедијом из маловарошког живота „Оде воз“.

На читању је известан број рукописа и нових младих аутора из којих ће, свакако, у току сезоне изићи што на позорницу.

Од реприза у потпуно новој инсценацији и опреми треба истаћи: Станковићеву „Коштану“ и Глишићеву „Два цванцика“.

На листи премијера и реприза у новој обради из стране књижевности треба истаћи на првом месту од немачких писаца: великог Гетеа са његовом актовком „Брат и сестра“, која ће се појавити истог вечера са Клајстовим „Разбијеним крчагом“; затим чуvenог драматичара Лесинга са највећим делом немачке класике „Мином фон Барихелм“. Познати писац Герхард Хауптман биће заступљен „Михаелом Крамером“ или најновијим својим комадом „Ифигенија у Делфима“. Ове сезоне београдска публика ће имати прилике да се упозна и са новим немачким драмским писцима, на пример Билингером, врло изразитом личношћу у немачкој драми, која ће се појавити са „Мелузином“ или „На пучини“. Видећемо даље од Колбенхајера „Грегора и Хајнриха“, Хајзенера са његовом историском драмом „Цезар“ и, најзад, одличан комад Макса Мела „Седморица против Тебе“. У комбинацији су Макс Нојнер („Вечито дете“), Хембер („Трешње за Рим“) и Адалберт Александар Цин са једним од својих комада („Честита седморица“ или „Бура“). Од

успешних комедиографа појавиће се Паул Хелвиг, кога београдска публика већ познаје, са једном од својих нових комедија: „Богови на отсуству“ или „У меденом месецу“. Затим Аугуст Хинрихс са комедијом „Лом око Јоланде“ или „Узоран сељак“. Од Курта Геца видећемо „Ингеборг“.

Од Италијана на програму су Пирандело са „Хенриком IV“, Форцано са својом снажном драмом „Олуја“ и Голдони са својом увек радо гледаном комедијом „Слуга двају господара“.

Од Француза ће се појавити Молијер са „Мизантропом“, Ростан са својом нежном поезијом у „Романтичним душама“ и, најзад, Д Енери са романтичном драмом „Две сиротице“.

Шекспир би се ове сезоне појавио са „Како вам драго“ или „Богојављенском ноћу“ која је пре две деценије имала изванредна успеха на београдској позорници.

Од Шпанца видећемо Калдеронова „Саламејског судију“, у друштву, можда, са једним комадом Лопе де Вега.

Од Скандинавца утврђен је Кнут Хамсун са снажном драмом „У канџама живота“, или са потресном „Викторијом“.

Од античке драме већ ће нам, вероватно, почетак сезоне донети Плаутове „Менехме“, а у току сезоне видећемо и Еурипида са његовом „Хекабом“.

Исто тако ће нова сезона донети и у Опери и Балету доста новина. Пре свега, рад Опере ће тек преласком у нову зграду добити свој нормални ток. Скучен оквир у Мањежу није дозвољавао онај замах који ће велика позорница код Кнежева споменика моћи да пружи.

Поред већ постављених дела у прошлој сезони, која ће се освежити при преласку у велику зграду, Опера ће у овој сезони, према пројектовану репертоару, извести низ нових великих дела. Пре свега, чућемо чуvenог Веберова „Чаробног стрелца“ који ће бити приказан у врло интересантној инсценацији. Затим генијалног Моцарта са његовом „Отмицом из Сераја“. Верди ће бити заступљен са своје три, увек радо гледане опере: „Травијатом“, „Трубадуром“ и „Риголетом“. Од Вагнерових дела биће приказан „Холанђанин луталица“. На програму је даље Волф Ферари са својом опером „Радознale жене“, која ће сада бити први пут приказана на београдској позорници. Као интересантну новину Опера ће ове сезоне приказати и новог немачког композитора Валтера Егка са једном од његових опере: „Чаробном виолином“ или „Колумбом“. Предвиђене су и обнове Доницетијеве „Лучије од Ламермуре“, Сметанине „Продане невесте“ и Бизеове „Кармен“, у сасвим новој опреми и подели.

Од домаћих композитора биће изведени: Настасијевићев „Ђурађ Бранковић“, Христићев „Сутон“ и „Зулумћар“ од Петра Крстића.

Балет спрема у сасвим новој инсценацији Делибову „Копелију“. Као нарочито интересантна премијера у новој сезони биће чуvenа Шубертова „Розамунда“. На програму су даље: „Карневал“ од Шумана, који ће бити изведен заједно са Регеровом „Балетском свитом“, и „Аполон и Дафна“ од Леа Шписа.

Како дечја балетска претстава предвиђена је позната Бајерова „Вила лутака”, са „Чаробном фрулом” од Дригоа.

Од домаћих балетских премијера биће приказани: Христићев балет „На селу”, „Сабор” од Настасијевића и нов балет Петра Стојановића „Краљевић и Мирјана”.

Наравно да је ово само списак предвиђених дела из којих ће се тек у самом раду, с обзиром на техничке разлоге или разлоге поделе улога, утврдити дела за извођење у току године.

Дакле, појављује се ипак једним делом способност трупе као главни обзор за репертоар. То је, уосталом, сасвим и оправдано, ако се узме у обзор да позориште, пре свега, мора пружити ДОБРЕ претставе у својој уметничкој лепоти.

Иако Српско народно позориште располаже великим ансамблом, ипак он није потпун. Салонски љубавник и драмски јунак слабо су заступљени. Комбинације којима се ти недостаци надокнађују, често су глумачком вештином добро остварене, али без правог и спонтаног израза.

Због тога је Управа за наредну сезону направила неколико нових интересантних ангажмана који ће попунити те празне „фахове”.

Али с овим нису иссрпени сви проблеми. Један од најважнијих је питање редитеља. Развијање репертоара јасно показује колико је питање добрих редитеља — нажалост, још увек малобројних — заиста прворедно. Отуда је Управа и тај проблем покушала да реши стварањем нова редитељског кадра из свог особља. Премијере нове сезоне показаће резултате тих потребних и корисних експеримената. Исто то је учињено и у Опери у погледу покушаја пласирања младих кандидата пред диригентски пулт.

Ако у томе позоришна Управа у наредној сезони буде имала успеха, она ће одговорити једном од својих великих уметничких задатака.

Најзад, није неважно споменути да Управа жели да у овој сезони обрати велику пажњу на један од најзначајнијих проблема: на правilan српски језик на сцени. Добри преводи, чистота изговора и нагласка, правилна дикција, како у Драми тако и у Опери, битни су елементи, чак и услов за национално име које позориште носи.

Зидајући на овако постављеним темељима, Управа Српског народног позоришта нада се да ће заиста тада и успети да у потпуности задовољи и све остале амбиције свог високог националног и уметничког позива.

Јован Поповић

Пред почетак нове сезоне

Нови оперски и балетски репертоар за сезону 1942-43

Уместо уобичајена интервјуа на почетку позоришне сезоне, г. Светомир Настасијевић, директор Опere, дао је овога пута само ову кратку изјаву, сматрајући да је боље пред сваку премијеру дати више података о извођеном делу, редитељу, диригенту и певачима. Тако ће се публици пружити на време све оно што би, речено раније, можда било заборављено.

После веома успешне позоришне сезоне у 1941/42 години, у којој је изведено 7 оперских и 6 балетских дела са неколико веома интересантних балетских дивертисмана, Опера ће у својој постављеној репертоарској линији, тек ове сезоне у великој згради код Споменика дати свој прави израз.

Поред приказаних дела у прошлој сезони која улазе у репертоар за наредну сезону, Опера ће поставити још низ нових великих оперских дела. На првом месту приказаће се немачка национална романтична опера „Чаробни стрелац“ од Вебера. Одмах после ове Опere биће изведена српска историско-национална музичка драма „Ђурађ Бранковић“ од Светомира Настасијевића. Као трећа премијера доћи ће изванредно Моцартово дело „Отмица из Сераја“.

У овој сезони Верди ће бити заступљен својим увек радо гледаним операма: „Травијатом“, „Трубадуром“ и „Риголеттом“, које ће бити изведене у сасвим новој интерпретацији. Од домаћих опере, поред „Ђурађа Бранковића“ биће приказане две опере наших композитора, и то: „Зулумћар“ од Петра Костића и „Сутон“ од Стевана Христића.

Као нарочито интересантна дела у новом репертоару истичу се две опере које код нас нису биле још извођене: „Радознале жене“ од Волф-Ферарија (боградској публици добро познатог са својом опером „Четири грубијана“) и „Чаробна

Г. Светомир Настасијевић

директор Опere

(Фото „Српска сцена“, Београд)

виолина“ или „Колумбо“ од младог немачког савременог композитора Валтера Егка.

Велики немачки композитор Рихард Вагнер биће заступљен својом опером „Холанђанин луталица“.

Најзад, у току сезоне биће изведена и популарна Сметанина опера „Продана невеста“, као и још две код нас радо гледане опере: „Кармен“ од Бизеа и „Лучија од Ламермур“ од Доницетија.

У Балету је, поред реприза дела из прошле сезоне, предвиђен следећи репертоар:

На првом месту долази Делибова, код нас врло популарна, „Копелија“. Затим ново домаће балетско дело „Краљевић и Мирјана“, рађено према једној нашој народној приповеци, од нашег познатог композитора Петра Стојановића.

Врло интересантну балетску комбинацију за једно вече чине три балета: „Аполон и Дафнија“ од Леа Шписа, „Балетска свита“ од Регера и „Карневал“ од Шумана.

Као нарочито интересантно балетско вече биће инсценација чувене Шубертове „Розамунде“.

Као претстава углавном намењена деци биће: „Вила лутака“ од Бајера и „Чаробна фрула“ од Дригоа.

Од домаћих композитора извешће се још „На селу“ од Стевана Христића и „Сабор“ од Настасијевића.

Светомир Настасијевић

РЕПЕРТОАР, ПОЗОРИШТЕ, ПУБЛИКА

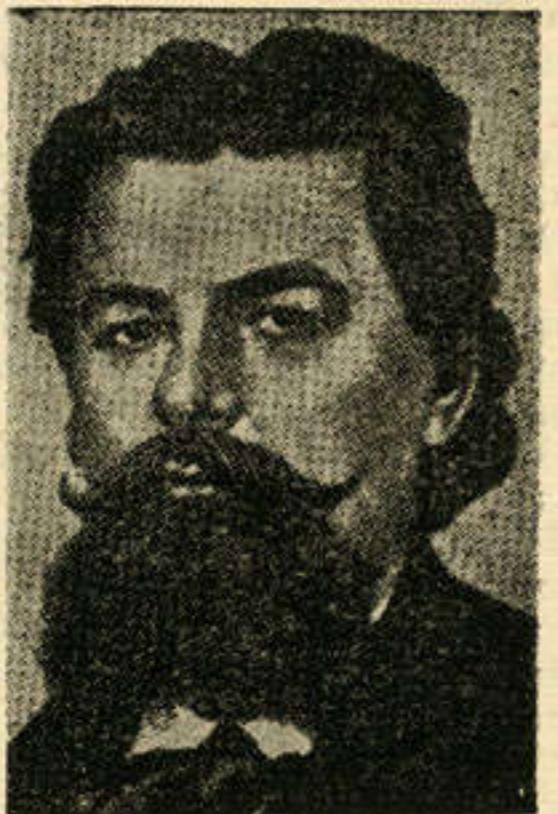
Милорад П. Шапчанин, дугогодишњи управник Краљевског српског народног позоришта у Београду, у својој беседи „Позориште и драма“ од 1888 године, вели између осталог, говорећи о позоришту уопште, и ово:

— Репертоар је срце позоришта; он даје живота; све друге гране рада под позоришним кровом бледе и ишчезавају, кад отуда не полази огањ, који својом јаром разгрева, гони у напред.

— Позориште пропада... кад драматург уступи место благајнику, драма каси, захтеви поезије бесмисленом спектаклу.

— Пред Кућом непосећеном, или сувише незнатно поседнутом, и глумац и драмски писац осећају се као два три госта за столом, постављеним за многобројне гости. Студен и непомичност празне куће зја на позорницу као разјапљена че-

љуст какве авети и претстава тече као оно река мртваја.

Милорад Шапчанин
(Фото „Српска сцена“, Београд)

Пред премијеру „Брата и сестре“

Млади Гете

Нласина и романтина
у Једном вечери

18 септембра
биће

приказана на нашој позорници први пут позоришна игра у једном чину „Брат и сестра“ од Јохана Волфганга Гетеа. Највећа вредност немачке књижевности, Гете је универзалан дух, песник, романописац, драматичар, филозоф, научни писац.

Актовка „Брат и сестра“, писана 1776 године, припада његовом младићком периоду у коме је сав устрептао од навреле крви и до последње жилице опседнут љубавним немирима. „Брат и сестра“ дају се у режији г. Б. Јевтића. Три главне улоге у овом нежном комаду, пуном лирског штимунга, тумаче г-ђа Марица Поповић (Маријана) и г.г. Богидар Дрнић (Вилхелм) и Реља Ђурић (Фабрис).

Заједно с „Братом и сестром“, као сушти контраст Гетеовој љубавној лирици, обнавља се „Разбијени крчаг“ од Хајнриха Клајста, члника немачке драматске романтике. Живахан, нешто опор хумор овог Клајстова дела јединствена архитектонског кроја познат је, још од пре рата, београдској позоришној публици. Приказује се у режији г-ђе Вере Греч и г. Поликарпа Павловића. У извођењу судељују г-ђе Жанка Стокић (Марта Рул), Невенка Микулић (Ева), Анка Врбанић (г-ђа Бригита) и г.г. Марко Маринковић (сеоски судија Адам), Јован Геџ (судски саветник Валтер), Милорад Душановић (Рупрехт), Јован Николић (судски писар Лихт), поред других.

„Брат и сестра“

Позоришна игра „Брат и сестра“ стоји у знаку Гетеова

противљења пресечном позоришном укусу. „Свет је пун глупости“, вели Гете на једном месту, „пун будалаштина и недоследности; треба много храбрости да им се човек не пода и не преда.“ У замену за ову храброст, паметан човек повлачи се у себе да би могао обраћивати људе „ка свој, не на њихов начин“, не заборављајући при томе оне „етичке полуге“ које покрећу сваки посао. Све што није у знаку обавеза те врсте, делује антиетички, уништава људску личност, отима праву слободу и разграђује људско друштво.

Овај етички идеал проводи Гете доследно од својих првих драмских ствари до „Фауста“, не бринући се никада да ли ће услед тога трпети пуно сценско остварење и „сиromашне могућности и немогућности господе позоришних управника“.

„Фантазија има своје сопствене законе којима памет не може и не треба да помаже“, вели он једном приликом Екерману, своме „мраву који све скупља на једну гомилу“. Али одмах додаје: „Геније и религија указују једно на друго као систола и диастола. Све што руши религију, процистиче из духа лажи“.

На том етичном основу ствара Гете своје позориште, у циљу да делује методично, из основа, не апстрактно — теоретски, према извесним естетичним максимама. То је вечно питање васпитања и преваспитања позоришне публике: научити је да воли оно што је савршено.

На том етичком принципу изградјени су и „Брат и сестра“ — идеална родбинска љубав која се постепено бојадише пламеним еротичним нијансама у логичном развију

догађаја, у финој психолошкој поступности. Опасан предмет преобразења сродничке љубави у чулну, предмет који захтева опрезност у сценској претстави и фино руководљење дијалошком формом.

У чедној Маријани даје Гете идеалан тип младе двојке која је спремна да жртвује своју брачну срећу за срећу и душевно спокојство свога тобожњег брата — самца, овога васпитача и хранитеља. Пуне линије алtruистична типа који се из алtruистичне спседнутости полагају под немирним ударцима сопствена срца и своје успамателе крви. У Вилхелму је усрдсређена једна контемплативна природа којој љубав даје крила, а љубавно разочарање самоубилачке намисли, пошто је „на самој извици погора срушен златни мост из бајке.“ И то је цео тип, фино психолшки образложен, сав у контрастима који се крећу од усхићења у љубавној срећи до очајања у љубавној несрећи, и обрнуто, са једним чудним остатком нечега сомнабулистичког у самој природи, првенствено постављена меланхолично, „октобарски“, у јесенjem штимунгу. Трећи партнер у љубавној игри је Фабрис, можда најпре замишљен као зла, интригантска природа, у циљу рембрантовских осветљења оних супротности које произишу из појединих карактера, које су исход њихових сценских сукобљавања. Али етички момент, понесен бескрајном људском срећом, постиснуће психички комплекс рђавог у корист онога што је морално, истинито и верно у овој природи.

На та три пола, као на три оштрице, поставио је Гете ову сценску историју једне љубави која цео час бруји у свима својим тоновима и полутоновима, час разиграно и раз-

драгано, час горко и очајнички, час кроз радостан кликтај, час кроз самосубилачки врисак и самртничко грцање. Велика мелодиска линија, од финих пијанисима до моћних фортисима.

Режија „Брат и сестре“

Редитељ ове Гетеове актовке г. Боривоје ЈЕВТИЋ дао нам је ове податке о својој редитељској концепцији „Брат и сестре“:

— Две су ствари које ова чипкаста актовка захтева: атмосфера и тен. Једно произилази из другог; једно се не може замислити ни остварити без другог, они су органични толико срасли да се не могу и не смеју раздвајати без опасности по потпуно разбијање основне идеје овога делца. Атмосфера: епоха младог Гетеа, после повратка из Италије, низ љубавних афера и искустава, укус за нежно, у духу времена. Спољне то захтева оквир топле старинске слике која се прелива богатим јесењим бојама, оним последњим, најватренијим, пред прве хладне кише. Треба знати да комад почиње у сумрак да се заврши у прве вечерње часове.

— Из основних елемената ове атмосфере јавља се главни тоњ ове љубавне мелодије, испресецан особеним психолшким паузама; једно нарочито фино дијалошко ткање, пуно контраста, које се развија у целом низу мелодија, од оних најтиших и најболнијих до оних најбурнијих, пуних ватре. Глумац, да-кле, има да даје пун регистар својих тонских могућности, и нештедимице, да би психолшки верно обележио своја духовна и осећајна стања: недвосмислен апел на све нијансе његова говорног органа, на његову говорну технику и механику.

— Што се тиче Гетеових моноло-

Јохан Волфганг Гете у Италији

(Фото „Српска сцена“, Београд)

га у овој актовци, они су чудесно лепи кад се добро и јасно говоре и глуме, па ипак би савременој публици остали прилично страни. Зато сам их ублаживао музичким пасажима који им одговарају и тонски, и психолшки. То су изненадни музички таласи који се природно уплићу у текст да подигну његову вредност, да речима дају крила, да појачају њихову особену унутарњу динамичност.

— Иначе, „Брат и сестра“ првенствено су ствар штимунга; стога су толико повезани за Гетеову атмосферу и подређени особитој врсти тонске усклађености. Извесни патетични нагласци произилазе нужно из саме конструкције текста; важно је да не буду лажни, што би их учинило савршено неуверљивим. Уосталом, незнатно тонско помера-

ње у линији патетичног условљено је трагичношћу драмског мотива који се, срећним случајем, добро и повољно расплиће.

— Сvakако, пред нашим очима видеће се један Гете који се, кроз своју толико разноврсну драматичарску делатност, више не враћа: млад, свеж, бујан, топле крви, заљубљен, још способан за љубавне патње. — Рекао бих да су наши тумачи овог Гетеова делца добро схватили епоху; остало се, на крају крајева, препушта њиховим глумачким могућностима које су се досад толико пута позитивно потврдиле: редитељево је до претставе; од претставе влада глумац. — Целом овом лирском штимунгу дао је апартан сценски оквир г. Миомир Денић, сценограф нашега Позоришта.

Јаков Игњатовић и његово дело

Јаков Игњатовић је рођен 12. децембра 1824 године у Сент-Андреји, крај Будимпеште. Основну школу учио је у родном месту, а гимназију у Вацу, Острогону и Будимпешти. Почекао је слушати права у Пешти. Завршио их је као хусар-коњаник у кечкеметској Академији. Адвокатску му праксу прекида револуција 1848. године. После револуције живи у Београду као изгнаник. Ту ради у редакцији *Српских новина* и 1850. године одлази у свет. Не зна му се трага све до 1853. године, када се појављује у Пешти. Од 1854. године уређује *Српски летопис*. Радио је и у патријаршији у Сремским Карловцима. Умро је у Новом Саду 4. августа 1888. године.

Био је човек немирна духа, напрасит и целога века сиромах. Као рођени пустолов, волео је незгоде у животу и стварао их сам, себи заљубав. Пустоловни елеменат је врло значајна црта његова карактера и најзначајнија одлика његова књижевног стварања. Он је наш најнемирнији и најсимпатичнији књижевник.

Дела Озбиљнији његов књижевни рад почиње стварно 1854. године уређивањем *Српског летописа*; дотле је писао песме без нарочите вредности, чак и врло слабе. Његову духу не годе калупи и стега у књижевности, и он најодлучније устаје против класицизма. Згодно је што је уредник листа и може да развија своја схватања и теориски и практички, дајући обрасце. Он је, разуме се, одмах за изворно стварање, нимало га не занимају подражавања старих и туђих књижевности. Он захтева од писца да говоре о својим људима

и њиховим сопственим јадима и на тај се начин залаже за народну и друштвену књижевност.

Истина, неке његове приповетке и неки роман с историским мотивима нису толико убедљиво оправдавали његове натуралистичко-реалистичке књижевне теорије; али то су били само почеци, први озбиљнији покушаји пера, он се у њима тек тражио као писац. Врло даровит, с изванредним даром за запажање и тананим смислом за изналажење проблема, он се снашао врло брзо и спретно.

Као безбрига и луталица, Игњатовић је написао неколико добрих хумористичних и авантурристичких романа [*Трпен спасен, Милан Неранџић и Васа Решпект*]. То су жива, полетна и духовита дела писца који је људе и догађаје видео и осетио као истински стваралац. Он је, уосталом, толико стварна природа да и не уме да измишља. Најзад, осетном недостатку маште у овог нашег писца дугују се и слаба вредност историских приповедака и историјских романа и врло велика вредност његових социјалних романа.

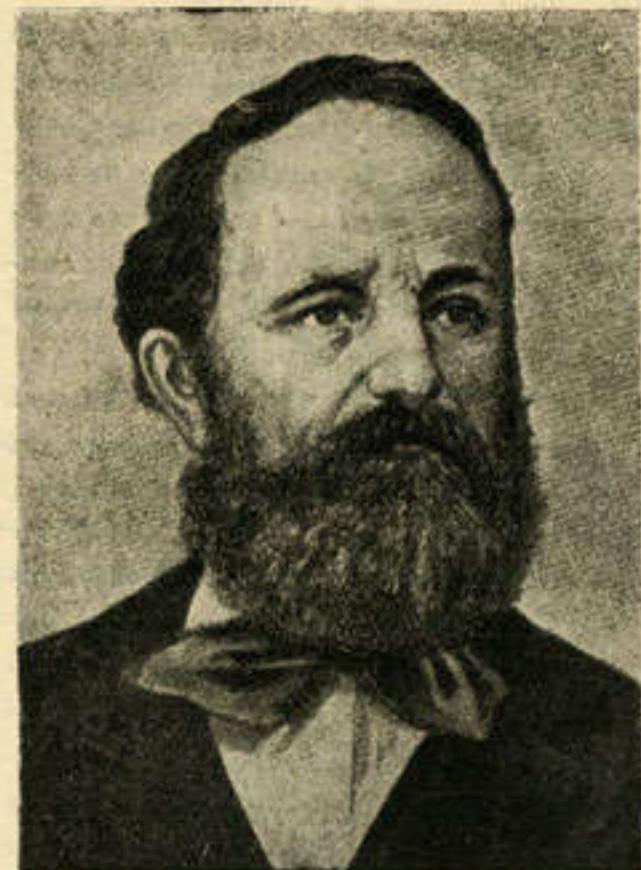
Социјални романи Јакова Игњатовића знатно подижу општу вредност наше новије књижевности; они јој чак дају озбиљан европски тон. Без претеривања се може рећи да су његови романи *Чудан свет* (1869), *Вечити младожења* (1878), *Стари и нови мајстори* (1883) и *Патница* (1883) ремек-дела наше књижевности. Чистијих вредности у томе књижевном роду засад у нас још нема.

Разуме се, ова велика похвала води рачуна о времену у коме је Игњатовић живео и писао своје романе. Већ самим тим су прилично

ублажени недостаци стила за које му је сувише пребацивано и исправљена мало поремећена и несретна симетрија његове композиције. Оно што се не може порећи, крај све строгости у суду, то је реализам из прве руке, то су истинити догађаји и још истинитији људи, то су озбиљно постављени и храбро изведене друштвени проблеми. Док су се његови савременици губили у једној књижевности лишенеј сваке стварности, Игњатовић је сликао голи живот, ослобођен малограђанског стида и обзира, даровит да види и осети истину и још храбрији да је каже себи и својим суграђанима. Он је у нашу књижевност унео нови дах, као што је речено за Виктора Ига који је француску књижевност обогатио новим проблемима и новим осећањима.

Друштвени романы Јакова Игњатовића сасвим су самосталне творевине. Они имају за нашу културу, сем књижевног значаја који није мали, и ширег социјалног значаја. Примећено је да је у њима дато више података о нашем човеку почетком деветнаестог века, но у многим историским студијама скупа. Наше је друштво, осој

било на издисају појасом тога столећа и наш романописац, све друго само не романтичар, рашиљава последње трзаје старог здравог нараштаја и рађање једног нараштаја који неће имати доволно снаге да понесе народне вредности кроз нови век. Та појава у нашем друштву, драматична сама по себи, могла је да наведе писца на стрампутицу и да му наметне сладуњава осећања стварности. Јаков Игњатовић, најтрезвењији човек наше литературе, није могао да протрчи крај стварности, не задовољивши свој радознали дух. Кад је већ наишао на жицу, колап

Јаша Игњатовић

(Фото „Српска сцена“, Београд)

је све дубље и прекопао сав рудник. Њега су као романописца занимали проблеми свих друштвених слојева: и слабљење морала на селу [*Чудан свет*], и појава пропадања у занатлијском сталежу [*Стари и нови мајстори*], и провалија у коју су се стрмоглављивали трговачки ред и интелигенција [*Вечити младожења*].

Још два наша писца бавила су се проблемима дегенерације у нашем друштву. И један и други имају психолошких сличности с Јаком Игњатовићем и обојица су представници нашег реализма. То су Стеван Сремац, много ближи нашем романописцу по духовитости, и Борисав Станковић са својим мотивима из Врања, сувише сладуњав да би био потпун реалист. Игњатовић није као Сремац, на пример, давао »комичне историје типова« или, као Станковић, уздахе сексуалних безбожника; он је, напротив, као прави хроничар свога времена, посматрао људе и догађаје у њиховим природним по-

кретима, није им мењао мисли и психологију. Ако је и његово дело ипак помало жалобитно, то долази искључиво отуд што су истине у њему ухваћене толико верно да не могу да се одвоје од своје стварне дирљивости. За Светислава Вуловића је то монотона туга у социјалним романима Јакова Игњатовића.

„Вечити младожења“ Роман о Шамики Кирићу свакако заузвима највише место у стварању Јакова Игњатовића. Ту је Игњатовић сав као писац и човек, са великим врлинама и са недостатцима који се искупљују његовим врлинама. «Социјалан и документаран значај и велики и јак реализам, то су две главне особине овог романа... Ту је много живота сведено у једну добру књигу.»

Све што је виђено у **Вечитом младожењи** виђено је трезвено и изложено једноставно, без нарочитих стилских украса, најприроднијим тоном. Покаткад природност причања оставља утисак вулгарности. Али је све у томе роману убедљиво, пријатно, верно, без отужне маште и кочоперне субјективности. Став је према јунацима објективан до апсурда. И откуд, онда, толико туге после читања? Кад се осећања изражавају без лажна стида, који је нашем писцу био сасвим туђ, ствари добијају не само тужну, но и трагичну боју. Јаков Игњатовић је просто патио од стварности; ту треба тражити трагичност његове личности. Он је стварност носио у целом свом бићу, она је текла у његовој крви. »У своме дубоком и несвесном, нағонском реализму, он је хтео да изнесе оно што је видео у вароши где се родио, у својој рођеној породици, па чак и у самом себи«, — рекао је Скерлић о Игњатовићу баш поводом **Вечитог младожења**. »Тако, овај социјални роман није у исти мањи и роман са тезом и са тенден-

цијом, но је веран приказ стварности, у коме писац не предикује, али из чије тужне истинитости издаваје национална и социјална лекција.«

Прерада за сцену

Александар Илић је сасвим духовито уочио драматичност материје у **Вечитом младожењи** кад је дошао на мисао да начини адаптацију за позорницу. Он се у исто време изложио опасности да извесне вредности романа доведе на мању меру и да, можда, створи извесне нове вредности, непознате у писцу и можда чак и туђе за њу. То су, уосталом, опасности којима се излажу сви прерађивачи књижевних дела за сцену. Посао је то незахвалан, одговоран и тежак. Ако се већ има добар роман, чemu ће нам служити сад и позоришни комад преточен из њега! И, обрнуто, зар се може допустити да се на позорници гледа пристојно дело скрпарено из осредње приповетке и незанимљивог романа! Зар утисак који створи неко дело у своме роду није неприкосновен и непроменљив! То су питања о којима може да се расправља другде надугачко и нашироко. Мислимо се засад задовољити констатацијом да је прерада Александра Илића, писца **Кајања**, врло успео подухват у својој смелости. Акценти које је он извукао из романа опомињу на храбри реализам необузданог Јакова Игњатовића и не умањују његову романописачку славу.

Прерада Александра Илића први пут је извођена 1930 године у Народном позоришту у Скопљу, у режији Бранислава Војиновића. 19 маја 1932. дата је први пут са лепим успехом у београдском Народном позоришту и одржала се на репертоару скоро три сезоне. Пре три године, она је остварена врло занимљиво и у Новосадском позоришту, тада већ с импресивном музиком Стевана Христића. **Ж. Петровић**

Пред премијеру опере „Чаробни стрелац“

„Чаробни стрелац“

Опремијери „Чаробног стрелца“

18. јуни 1821 може се означити као датум рођења немачке национално-романтичне опере. Публика је приредила композитору одушевљене овације. Критичари су били више резегвисани, јер је у то доба Спонтини био јунак дана и по његову узору оцењивани су остали оперски композитори. Чувени књижевник Е. Т. А. Хоффман, иначе музички

Либретист „Чаробног стрелца“

ЈОХАН
ФРИД-
РИХ

КИНД (рођен 4 марта 1768 у Лайпцигу) син судије, а и сам свршен правник и доцније адвокат, студирао је, поред својих главних студија, филозофију, а његова љубав ка позоришту учинила је да је основао своје приватно позориште и сам играо у њему. 1814 оставља адвокатуру, да се потпуно посвети књижевности и позоришту.

О самом либрету

Вебер и Кинд нису одмах у почетку били сагласни у погледу либрета, јер у Апеловој причи Макс убија последњим метком своју љубљену Агату, њени родитељи умиру од туге и бола, а Макс, њен вереник, завршава у лудници. И у погледу назива опере су дужо лутали: испочетка се звала „Пробни пуџањ“, доцније „Шумарска невеста“, и тек 1820, неколико месеци пре премијере, „Чаробни стрелац“.

Пробама за премијеру „Чаробног стрелца“ руководио је сам Вебер. Он је на премијери и дириговао.

Карл Марија Вебер
(Фото „Српска сцена“, Београд)

критичар и пријатељ Спонтинијев, окривљавао је Вебера и за плахијат, али је ипак додао на крају: „Од Моцарта није ништа значајније написано за немачку оперу од Бетховенова „Фиделија“ и овог „Чаробног стрелца“.

Али је зато Вебер добио признање од Бетховена, а огромни успех његове опере започео је још

Шта спрема Српско народно позориште за нову сезону

У понедељак, по подне, 31 прошлог месеца — уочи дана отварања нове позоришне сезоне — г. Јован Поповић, управник Српског народног позоришта, одржао је на београдском радију занимљиво предавање о првим премијерама из утврђена репертоарског плана за ову сезону. Приликом овог предавања уведена је и једна интересантна новина која је одмах постигла велик успех код радио-слушалаца, да ће, вероватно, постати и традиција. У току говора г. Поповића, као илustrација појединих комада о којима је реч, били су изведени извесни одломци из сцена од оних истих оперских и драмских уметника који ће их играти на београдској сцени.

Жеља ми је, драги слушаоци — почeo је г. Јован Поповић — да видно обележимо почетак отварања друге сезоне Београдског народног позоришта у обновљеној Србији, које сутрашњим даном, после једномесечних ферија, отвара поново врата своје Куће.

Знајући врло добро колики је интерес београдска публика показала током прошле сезоне за наше прво позориште, пунећи свакодневно гледалиште до последњег места, желео сам да јој на интересантан начин, непосредно пред само отварање, пружим могућности да се већ унапред ближе упозна са првим којадима који ће већ у почетном току сезоне бити приказани на нашој сцени.

Већ израђени репертоарски план за ову нову сезону објавио у потпуности, како у погледу драме, тако и у погледу опере и балета, у свом наредном говору идуће среде. Том приликом говорићу и о свима позоришним проблемима: сценско-техничке природе, затим о закљученим новим ангажманима, као и о новим редитељским и диригентским подухватима.

Овога пута желео сам, као што сам напред поменуо, да отварање сезоне обележим баш једном новином за нашу публику. У фрагментарну потезу пружићемо прилику, дакле, позоришним посетиоцима да се упознају са првим премијерама које долазе, омогућујући им да сада чују појединачне одломке и сцене из тих комада.

Као прва оперска премијера биће изведен „Чаробни стрелац“, еминентно дело творца немачке национално-романтичне опере Карла Марије фон Вебера. Из тог дивног дела, оивичена контурама једне музичке бајке, чујете арију Макса из првог чина и арију Анице из истог чина.

Тада је наш млади и симпатични оперски тенор г. Слободан Малбашки отпевао поменуту арију, уз клавирску пратњу г. Жупанића. Да би читаоцима „Српске сцене“ дочарали унеколико овај уметнички тренутак, у немогућности да пренесемо више, до-

за време његова кратког живота. Интересантно је побројати нека важнија места где су била прва извођења „Чаробног стрелца“. Исте године (1821) даван је у Бечкој царској опери, Карлсруу и Лайпцигу; већ идуће године у 20 разних оперских позоришта, међу њима у Дрездену, Копенхагену, Бечу (Teater an der Vin) и Риги; доцније долазе Штокholm (1823), Петроград (1824), Лондон (1824) и Париз (1824). У Брину се даје 1833, у Сиднеју у Аустралији 1852, у Милану 1872 и Риму 1873.

Оригинална партитура „Чаробног стрелца“ је доцније поклоњена од стране Веберове удовице Прусском Краљу Фридриху Вилхелму IV. Данас се налази у Берлинској државној библиотеци.

„Чаробни стрелац“ код нас

У нашој опери је „Чаробни стрелац“ први пут приказан у октобру 1913 године. Диригент је Станислав Бинички, редитељ Рудолф Фејфар, сценограф Балузек. У улогама били су: Драга Спасић (Агата), Котијаурова (Аница), Р. Фејфар (граф Отокар), Војислав Турински (Макс), Александар Туцаковић (Каспар), Јован Антонијевић-Ђедо (Пустињак), Драгољуб Сотировић (Самијел), Душан Бурза (Куно) и Бошко Николић (Килијан). На репризи, 28 маја 1930, дириговао је Брезовшек, а главне улоге су певали: Стanoјe Јанковић и Boža Mитровић (граф Отокар), Драги Петровић (Макс), Пихлер (Каспар), Писаревић (Пустињак), Жалудова (Агата), Ђунђенац (Аница). Режирао

је Книтл. Сад се по трећи пут „Чаробни стрелац“ ставља на репертоар београдске сцене.

Популарност „Чаробног стрелца“

„Чаробни стрелац“ важи данас као најпопуларнија немачка опера. Многе њене мелодије се и данас толико певају у народу да се могу сматрати народним песмама. Овакав случај може се срећи само још у једној земљи са развијеном оперском културом: у Италији. Многе и многе мелодије Доницетија, Белинија и Вердија данас су опште народно благо италијанског народа. Ми много чешће срећемо обр.уг случај, тј. да композитори узимају мелодије од народа, које хармонизирају и оркестрирају и тако пишу своја дела, а овде видимо утицај изванредно обдарених или генијалних музичара на народ који прима дела својих најистакнутијих представника и потпуно их усваја. Може бити да је овај други случај могућ само у оним срединама где културне вредности наилазе погодно тле за своје распростирање и експанзију; а „народност“ оваквих песама није тиме нимало изневерена, јер су композитори исто тако синови народа као народни певачи који певају или свирају по слуху, придржавајући се предања и традиције. Уосталом, и порекло народних песама треба тражити у тим истакнутијим и обдаренијим појединцима који су нам у перспективи векова остали непознати.

ВЕЛИЗАР ГОЂЕВАЦ

носимо само почетне стихове овог дивног места, у преводу Милана Димовића:

Ах, докле ће муке да трају
И докле ћу да патим ја?
Да л' има наде њину крају,
Зашто ме гони судба зла?
По планини и по гори
Прођох често сваки кут,
Моја пушка све обори,
Био вук ил' вепар љут!
С пленом кад се дома вратим,
Крај Агате седнем тад,
С њоме време кратим,
С њом се смејем ил' блажим јад!
Од мене руке Бог зар диже,
О, да ли он за милост зна,
Што сад ме клетва тешка стиже,
Шта згреших тако Богу ја?

После г. Малбашког појавила се пред микрофоном г-ђица Анита Мезе, популарна чланица наше Опere, и својим цвркутавим и необично фоногеничним гласом отпевала дивну, кликаву аријету Анице:

Ступа дечко, млад кô роса,
Леп је, Боже, баш кô цвет!
Горд му ход и плава коса,
За њим гледа цео свет!
Мôме спусте очи доле,
То је женски обичај,
Ал' их кришом дићи воле,
Кад не види дечко тај!
Ал' то њима, Боже лепи,
Да забрани ко још сме?
Та, од тог се не ослепи,
Порумениш, то је све!

Док је још лепршави глас г-џе Аните Мезе оддавања на мембрани радија, чуо се поново глас г. Поповића који је настављао своје предавање:

Друга премијера биће Игњатовићев „Вечити младожења“, у драматизацији Александра Илића. Јаков Игњатовић, као тицац, припада првим почецима нашег реалистичног књижевног покрета. Његова главна књижевна делатност потиче из друге половине прошлога века. Он је првенствено писац романа. Није написао ниједну драму, али сва његова дела садрже много драмских елемената.

Александар Илић, познат и сам иначе као драмски писац и теоретичар, успео је да вешто драматизује Игњатовићев роман „Вечитог младожењу“. Овај комад је већ раније био приказиван на нашој сцени, али се овога пута даје у потпуној новој

режији, новој подели улога и са новом музиком Стевана Христића.

Чујете неколико сцена из овога комада.

Пред микрофон ступају лица из »Вечитог младожења«. Међу њима су лица чије текстове овде доносимо: Г. Бранко Јовановић (Шамика), г-џе Олга Спиридоновић (Лујза), Мира Тодоровић (Христина) и г-ђа Мира Јевтић (Лула).

Шамика: Фрајла Лујза, како имате дивну косу нумера драј!

Лујза: Ја сам је већ дала за успомену.

Шамика: И ја сам је код првог фризера у Пешти дао исплести у венац. У средини су писмена: Љ. В. Н. Љубав, Вера и Надежда.

.....

Шамика: Милостива Христина, сећате ли се како смо играли коња кад смо били мали? Хоћете ли сад да се тога поиграјмо?

Христина: Хоћу! Ја никад нисам волела лутке.

Шамика: Узмите ме за пешеве, па онда: напред! Ћи! Ћи! Ћи!
(Смех, цика, прапорци итд.)

Христина: (уморно) Ух! Па докле ћемо овако?

Шамика: Док не дођем до цељи свог живота.

Христина: Боле да играмо свадбе и венчања.

Шамика: Ах, венчање! Ах, тешко је ожените се! Шта све не треба жени! Куварица, собарица, цукер-пекарај, па помаде, па доктори, апотека, па ... бабице! И на крају жена више угађа свету, но мужу!

Христина: Баш сте ви шоња! Никад вас не бих хтела.

.....

Лула: О, господине Шамика, како вам се не досади да читаву годину дана посећујете једну самртницу као што сам ја? Млада сам, а морам умрети! Онај кога сам волела оженио се брзо... А ја? Ја бих се удала само зато да ме неко искрено жали.

Шамика: Фрајла Лула, да л' би сте пошли за мене?

Лула: О, бих!

Шамика: Ах, ду клајне, али шта ће ваша мати на то рећи?

Лула: Над ово мало живота ја сам господар. Само ипак, идите мојој мајци, запросите ме...

Шамика: Ах, фрајла Лула, ваша мати не пристаје.

Лула: Онда ћемо тајно.

Шамика: Ја сам спреман.

Лула: Али брзо... само брзо.

Шамика: У пола ноћи бићу код вас са венчаницом, венцем, атласним ципелицама...

Лула: У пола ноћи, чекам...
(Избија поноћ.)

Лула: Је ли време?

Шамика: Време.

Лула: Ах, ово је мој најсрећнији час!.. Спремила сам се као за Бога! Пођимо... Ах... придржи ме, драги!.. Угаси свеће... Јесу ли оно звезде или — пахуљице снега?..

Шамика: Звезде, звезде, ду клајне... И ти ћеш кроз њих проли као анђео...

Брат: Станите мало, фон Кирићу!

Шамика: Ко сте ви?

Брат: Лулин брат. Сестро, ти си болесна... од сватова нема ништа.

Лула: (врискне) Ах, брате! Убио си ме! Шамика, јеси ли ту?..

Шамика: Шта урадисте?! Зар не видите, она умире?!.. Лулу, Лулу! Ах, мртва!.. Ду клајне... ду клајне (плач).

Трећи премијерски датум у новој сезони биће чувена опера генијалног немачког композитора Волфганга Амадеуса Моцарта „Отмица из Сераја“. Из овог сјајног дела, које плени својом тананом и чипкастом музиком, чућете сада увертиру.

(Са микрофона зачули су се звуци бесмртне Моцартове музике).

Четврти новитет биће актовка „Брат и сестра“, коју је написао велики немачки песник Гете крајем октобра 1776 године. Имао је тада 27 година. Годину дана раније дао је две трагедије: „Клавиха“ и „Стелу“, а 1774 роман „Патње младог Вертера“, сензацију своје епохе.

„Брат и сестра“ играни су први пут у дворском позоришту у Вајмару, коме је на челу стајао Гете, као управник, драматург и редитељ. Овде је велики песник, покаткад, и глумио. Иначе се комад, пун префињених лирских расположења, везује и за име енергичног организатора модерна немачког театра: славну Нојберову.

У „Брату и сестри“ приказао је Гете једну замршену љубавну историју. Маријана мисли да је Вилхелм, с којим живи у заједничком кућанству, њен брат, док јој он стварно није ништа и однегово је по жељи и аманету њене мајке Шарлоте коју је некад волео и која је умрла млада, док је Маријана била још сасвим мало дете. Кад Фабрис запроси лепу и вредну Маријану, Вилхелм, да би спречио овај брак, пошто сам потапио воли Маријану, каже се ко је и шта је. Сцена која ће сада бити изведена, дешава се после Фабрисове просидбе. Вилхелм је очајан. Маријана долази да га умири, али још не зна да јој он није брат.

Овај комад биће приказан заједно са „Разбијеним крчагом“ од познатог немачког драматичара Клајста.

Пред микрофон ступају г-ђа Марица Поповић која игра Маријану и г. Божидар Дрнић који игра Вилхелма.

Маријана:... Ја осећам веће задовољство што сам поред тебе, но што би требало да осећам благодарности за твоје више него братско старање за мене. А онда, мало помало, ти си толико

обузео моје срце, целу моју памет, да би сваки други добро заступао рукаве да и он ту нађе неко месташце. Сећам се добро како си се смејао, кад сам читала какав роман: тако, једном, кад је била реч о Јулији Мандвиљ, па кад упитах да ли је Хенрик, или како се већ звао, изгледао као ти, ти се насмеја; то ми се не допаде. Стога други пут окупах. Али све сам ово веома озбиљно схватила; јер они људи који су били најдражи, најбољи, сви су они за мене изгледали тако као ти. Тебе сам по велиkim парковима видела како шећеш, и јашеш, и путујеш, и како се с маџем у руци бориш — — — (Насмеја се).

Вилхелм: А како ти?

Маријана: И ово ћу ти одистински да признаам: Ако је нека дама била баш лепа, и баш добра, и баш вољена — и баш заљубљена — увек сам ја то била главом. Па најзад, кад се ствар даље развијала, и они се, после свих могућних сметњи, ипак узели — — — ух, што сам ја простодушно, добродушно, брљиво створење!

Вилхелм: Само даље! (Окренувши се). Треба да искашим пехар радости. Подржи ми разум, Господе на небесима!

Маријана: А најмање сам могла да поднесем, кад би се двоје желело, а онда се показало да су у сродству, да су брат и сестра! — Мис Фани готово сам на ватру наложила! Толико сам плакала! Баш је то страшна судбина! (Окреће се и горко плаче).

Вилхелм: (скочивши и обиснувши се о њен врат, сав заливен сузама) Маријана! Моја Маријана!

Маријана: Вилхелме! Не! Не! За цео живот те не дам! Ти си мој! — Држим те! Не могу те оставити!

(Фабрис улази.)

Маријана: А, Фабрисе, долазите у прави час! Моје срце је отворено и снажно толико да вам могу рећи. Ја вама нисам ништа обећала. Будите наш пријатељ! Ја се никад нећу удавати!

Фабрис: (хладан и огорчен) Знао сам ја то, Вилхелме! Кад си већ све своје тегове ставио на теразије, знао сам да ћу ја бити онај лакши. Не чиним никаквих прекора, и видим: све се већ удесило не може бити боље! Мило ми је бар што сам ја дао за то згодну прилику.

Вилхелм: Не оптужуј одмах... Погледај ово створење овде — оно је моје сваком својом жилицом — а оно ипак не зна —

Фабрис: Она не зна?

Вилхелм (падајући јој око врата): Ти си моја, Маријана!

Маријана: Господе! Шта је ово? Смем ли да ти вратим овај пољубац? Какав је то био пољубац, браџо?

Вилхелм: Не пољубац закопчана брат... (Пред њеним ногама): Маријана, ти ниси моја сестра! Шарлота је била твоја мајка, не моја!

Маријана: Драги, драги мој!

Пета премијера биће домаћа опера композитора Светомира Настасијевића, садашњег директора Опере, „Ђурађ Бранковић“. Из те наше историске музичке драме чућете монолог Ђурђа из другог чина.

Зачуо се дубоки и топли баритон нашег одличног оперског првака г. Николе Цвејића-Владина који у своме речитативу дивних стихова пок. песника Момчила Настасијевића, брата композитора, доцарава сву страшну судбу Ђурђа Бранковића, последњег деспота српског — тренутак док се одмара народ кога он гони да зида Смедеревски град, да би могао дати последњи отпор Турцима:

О, јадни моји, спите на миру,
сна мало то вам од Бога још оста,
кад све ускратих!
Недужни спите, —
без сна ни мира дужан ја,
док смену доведе вам ноћ и дан,
ко да мене смени?
Уклетог оца душом ту сав син,
спасти, кад клону све,
и у срцу још, самотноме мом,
камени вера у спас!..
Јер није на Косову задњи чин;
и кобни где народа глас,
издајом већ име ти оцрни,
јадни оче мој,
син ја на ногама, Ђурађ,
тим бодрије ту,
страшни задржати судбине ход, —
или на имену Бранка,
све дубље, век по век,
проклетство да утискује свој жиг!
... О, јадни моји,
спите...

Шесто дело биће „Два цванцика“ од познатог српског књижевника Милована Глишића, творца српске реалистичне приповетке. Поред свога главног рада на овом књижевном роду, Глишић је написао и два позоришна комада: „Подвалу“ и „Два цванцика“, који су код наше публике стекли врло лепу популарност.

Док се у првој комедији Глишић бавио више сликањем типова нашег села и мале варошице, дотле је у свом другом комаду „Два цванцика“, написаном 1884 године, пружио ведру сеоску шалу са вешто вођеном интригом.

Сцена коју ћете чути завршна је сцена првог чина, у којој сеоски момци Мића и Кића врше трампу из које настаје цео заплет.

Чују се гласови г. Милана Поповића-Мавида (Киће) и г. Симе Јанићијевића (Миће):

Кића: О, људи, све ми се чини да ме неко јури и шапће за мном: Шишарке, шишарке,... Баш ме лепо страх, па то ти је... Ене, де! Гле Миће! Откуд ти, Мићо, на вашару?

Мића: Нуто Киће!.. Дошао сам да продам ово мало вуне... али већ нико да купи... А шта си ти то продао?
Кића: Ја? Ето, вала, донео сам мало шиш... (закашље се бајги и кине).
Мића: На здравље!
Кића: Ето, донео сам мало ораха, па — ништа! Носај, носај... већ нико да купи!
Мића: Ваљда им није прођа!
Кића: Него чудо те нико не купи тако лепу вуну?
Мића: Ваљана је као памук!
Кића: (за себе) Дај да се пошалим мало с њиме! Мој је човек!.. (Гласно) Ама, да ти не би почем купио ово мало ораха?
Мића: Ама, шта ће ми? Има у мог Вукомана читаво орашије!
Кића: О, брате, да лепе вуне! Бог и душа, кад би ми хтео прати, баш бих је узео...
Мића: Па, ако си муштерија, могу ти прати!
Кића: Муштерија сам, али за пакост не понесох пару уза се... Него знаш шта, Мићо!
Мића: Шта, Кићо?
Кића: Хајде, вала, да трампимо... Ти мени вуну — ја теби орахе!
Мића: (насмеје се) Ама, шта ће ми ораси?
Кића: Понеси деци!
Мића: Зар Вукомановој? Имају они...
Кића: А ти твојој...
Мића: Бог с тобом, немам ја деце...
Кића: Море, ако немаш сад — имаћеш их! Него да трампимо...
Мића: Ама, кад си салетео, можемо и трампити! Него, знаш, ја велим да ми даш мало прида...
Кића: А колико?
Мића: Нећу много — четири цванцика!
Кића: Да дам — два!..
Мића: Мој си човек, нек буде... нек је сретно! Него да их преручимо... али нема се где!
Кића: Немам кад чекати да преручујемо... ласно ћемо за те торбе!
Мића: Право велиш, узми ти моју, ја ћу твоју торбу. И у здрављу!
Кића: У здрављу!
Мића: И нек ти је — алал!

Ово занимљиво предавање г. Поповић је завршио овим речима:

Као седма премијера биће приказано чувено класично дело немачке драматике „Мина од Барнхелма“ од великог драматичара Лесинга. Са спремањем овога комада и поделом улога почеће се већ концем ове недеље.

С обзиром на здраве и озбиљне темеље које је Народно позориште већ у прошлoj сезони успело да постави, желим да нагласим нарочито данас када се налазимо пред поновним отва-

рањем позоришних двери, да ће репертоарска политика Управе позоришта тек у овој сезони успети да досегне до свог правог израза. Уколико је Управа, преузевши крмило театра прошле сезоне пред сам почетак рада, такорећи пред дизањем завесе морала градити репертоар на парче, у току самога рада, утолико она ову сезону отпочиње, као што сам напред рекао, са већ израђеним и утврђеним репертоаром. При одабирању комада водило се строго рачуна да национална и уметничка линија, постављена у литерарном оквиру већ у прошлој сезони, буде снажно развијена у току новога рада.

Све те високе амбиције и тежње Управине имају сада ширих могућности за остварење, но прошле сезоне, с обзиром да преуређена позорница у згради код Споменика стоји спремна за решења подухвата велика стила.

С овим лепим жељама и надама дигнимо сутра опет завесу прве сцене наше!

Станоје Јанковић у Нирнбергу

У посети нашим заробљеницима

Г. Станоје Јанковић, наш познати оперски певач и истакнути члан Београдске Опере, гостовао је средином прошлог месеца у нирнбершкој Опери, и том приликом посетио наше заробљенике који се налазе у околини Нирнберга.

Г. Јанковић је био љубазан да за „Српску сцену“ опише своје утиске поводом сусрета са нашим заробљеницима, као и са многим својим друговима на које је тамо наишао.

Мој долазак у Нирнберг Почетком маја ове године, добих позив из Нирнберга за гостовање у тамошњој Опери. Врло ме је обрадовао пут у Нирнберг, у чијој се околини налази заробљенички логор наших официра.

Чим сам стигао у Нирнберг, одмах сам посетио директора Опере и замолио га да ми прибави могућност одласка у логор, што ми је у року од неколико минута и одобрено од стране команданта логора. Пре заказане претставе у нирнбершкој Опери, од које су ме раздавала пуна три дана, похитao сам у наш заробљенички логор да искористим своје слободно време и да

својим земљацима донесем мирис наше песме из Отаџбине.

Одлазак у заробљенички логор

У недељу 16 августа стигао сам електричном железницом у Мерцфелд, где ме је на железничкој станици сачекао један официр и одвео у логор.

После краћег разговора у канцеларији команданта логора, тачно у заказано време закуцали су на врате три наша официра: један мајор, један капетан прве класе и потпоручник Предраг Милошевић.

Сусрет с друговима Сусрет је био врло срдачан и узбудљив. Мој друг и пријатељ Предраг Милошевић од

Чланови позоришта у заробљеничком логору Офлаг XIII бе код Нирнберга (У средњем реду, други с краја, с лева на десно, Станислав Белојански, сликар и сценограф Српског народног позоришта у Београду; до њега, гологлав, Боривоје Стојковић, књижевник и управник Народног позоришта у Нишу; мало даље у десно, стоји, у белој блузи, Душан Антонијевић, члан Обласног позоришта Дунавске бановине).

(Фото „Српска сцена“, Београд)

узбуђења је овлајио очи сузама, а такођер и ја. Неколико минута после тога крећемо у сам логор. Пред главном капијом стајало је неколико стотина наших официра који су очекивали да се појавимо. Први ми прилази, сузних очију од узбуђења, наш познати сликар Сташа Белојански у авијатичарској униформи. Братски се грлимо и љубимо, један другог милујемо и храбrimo.

Са свих страна чују се узвици: „Здраво, Станоје“, „Добро нам дошао!“ итд. Изненађује ме кога све сретам! Мноштво познаника, другови из гимназије, с универзитета, бивши чланови Академског певачког друштва „Обилић“, познаници из музичких кругова и други. Ту је и познати клавириста Алексеј Бутаков, па глумац Душко Антонијевић; сретам бившег управника Народног

позоришта у Нишу Боривоја Стојковића. Ено га и Обрад Недовић, бивши глумац.

„Концертна дворана“ Тако стижемо до концертне дворане. То је барака која служи само за музичке сврхе. Подијум с осветљењима са рампе. На њему врло леп клавир који су купили сами чланови музичке секције. Концертна дворана може да прими око 250 посетилаца, али је овог пута примила много више, да сам морао замолити да се отворе прозори, како би многи који су стајали око бараке могли ући у целину ове другарске српске манифестије.

Предраг и ја држимо малу пробу. Присуствовали су сви који су добили улаз за концерт. Пробу стално прекидају другови и пријатељи који

долазе да ми стегну руку или да ме загрле.

Долазе и господа генерали пред сам почетак. Седају у прве редове заједно са командантом логора и његовим помоћником.

Концерт Пре почетка концерта Предраг устаје од клавира и са неколико пригодних речи претставља ме аудиторијуму, нагласивши: »Ово није први пут да нас двојица заједнички концертирамо, али је први пут да под оваквим приликама и у оваквој дворани заједнички музицирамо, па је баш због тога овај концерт утолико значајнији како за публику, тако и за нас двојицу.«

После првог дела концерта, Предраг поново прилази рампи и уиме музичке секције Офлаг XIII бе предаје ми диплому у знак захвалности, а за трајну успомену на овај концерт.

Кад се концерт завршио, доноси један млад официр, Петар Харисијадес, иначе бивши »Обилићевац«, ноте (оперске арије) и ставља их пред пратиоца, с молбом да им отпевам неколико оперских арија. Наравно да сам се радо томе одазвао и постигао највећи успех каватином Фигара из опере »Севиљски берберин«. Сада је концерт требало да буде готов, те генерал г. Калафатовић устаје и захваљује ми се уиме целог логора на пруженом уживању које су имали слушајући српске песме и неколико оперских арија.

Међутим, публика још седи на својим седиштима. Нисам знао шта то значи, све док није на подијум дошао хор који је, мени у почаст, отпевао »Оче наш«, логорску композицију нашег Предрага. Моје дивљење било је врло велико, слушајући ову композицију. Толико хармоније и побожности не садржи ниједна композиција те врсте; а сам хор је певао са таквим еланом и са то-

лико динамичних прелива какви се могу чути само код првокласних професионалних певачких друштава.

Под Белонканског После завршеног концерта, по одобрењу комandanта, одлазим до атељеа Сташе Белонканског који се налази у саставу једне бараке. Иако далеко од Отаџбине и мотива које је сликао, ипак је спремио врло леп материјал за изложбу коју отвара почетком септембра. Ту има мотива из Свете Горе, с Охридског језера, са периферије Београда, а и неколико из самог логора.

Под Предрага Идемо даље у Предрагову радну собу. Изнад писаћег стола, прикуцане за дрвени зид, стоје две врло укусне рекламне плакете за Моцартов и Вердијев симфониски концерт. Први је изведен осам пута, а други десет пута. Оркестар, који је спремио сам Предраг, броји око 70 свирача, наравно сви аматери.

»Откуд вам инструменти?«

»Купили смо у Нирнбергу«, одговара ми Предраг. »Него, муку мучимо за нотни материјал. Најтеже је са националним репертоаром.«

Обећао сам да ћу им набавити и послати српске композиције.

У згради „Српског нар. позоришта“

Стижемо у зграду »Српског народног позоришта«. Све је перфектно. Позорница, завеса, осветљење, гледалиште итд.

Стижемо у зграду »Српског народног позоришта«. Све је перфектно. Позорница, завеса, осветљење, гледалиште итд.

»А како је са женским улогама?«

»Ја сам примадона«, одговара ми Душко Антонијевић.

»Ево, видите слику наших примадона«, каже ми управник Стојковић.

И овде је оскудица у националном репертоару.

»Послаћемо вам што пре — не брините!«

»Да ли вас интересује наш Сахарин-бар?«

»Како да не!«

»А хоћете ли да видите варијете боем?«

»Наравно!«

Заиста је интересантно било видети ове оригиналне инсталације које нашим друговима у заробљеништу стварају илузију живота у граду.

Тако се, ингениозношћу неколицине наших уметника и интелектуалаца, постигло да се са неколико интересантних и оригиналних потхвата одржи на пристојном нивоу духовни живот наших заробљеника, а то много значи.

Растанак

Обишавши све интересантности логора, нашао сам се, нажалост, неочекивано пред часом одласка. Узбуђење при доласку било је велико, али је још веће било у часу поласка. Нека туга и нелагодност, које се увек јављају при растанку милих и драгих, захватиле су нас све. Сви смо осетили потребу да тежину у срцу разагнато речју наде: »До виђења, до ског рог виђења!« Да ћите нам што пре!

Да бих прекратио нелагодно осећање, окренух се нагло и брзим корацима упутих се изласку из логора, у пратњи једног официра.

Станоје Јанковић

Биографије наших уметника

СИМА ИЛИЋ

Рођен је у Крагујевцу 1894. године. После свршене Средње техничке школе Војно-техничког завода, проводи две године на студијама у иностранству. Као ћак често се јавља на доброворним претставама и на Ускрс 1915. видно се истиче као Маринко Гакић у »Ћиду«, улози коју баш сад игра на београдској позорници са великим успехом. После свршеног прошлог Светског рата сасвим се одаје глуми.

Игра у повлашћеном позоришту »Гундулић« младе јунаке: Хајдук Станка, Хајдук Вељка, Стана Глашава, Зулумћара итд. Затим, дугим путем од Крагујевца, преко Нишког градског позоришта, па Скопског народног позоришта, затим Сарајевског народног позоришта, Сплитског народног позоришта долazi у Загребачко народно позориште где остаје више година играјући главне улоге многих херојских комада. Због рата прелази у Београд, и сада је угледан члан београдске Драме.

Сима Илић игра већ пуних 25 го-

Г. Сима Илић

(Фото „Српска сцена“, Београд)

дина на свим нашим величим и малим сценама. Обраћајући се с успехом карактерне и херојске партије класичног и националног репертоара. Има обраћене готово све ју-

наке нашег националног репертоара.

Имао је највише успеха у улогама: Краља Едипа, као и Краља Креона у Софокловом „Антигони“; Отела, Краља Лира; Карла Мора у „Разбојницима“; Нушићева, „Кнез Ива од Семберијек“ и многе главне улоге у његовим комедијама.

Сима Илић располаже ретко племенитим талентом. Његов глас и појава дају му могућности да игра најтеже улоге великог херојског репертоара. Он је лепа вредност наше позорнице.

МАРИЦА ПОПОВИЋ

Марица Поповић, кћи познатог професора и популаризатора спортских стремљења почетком овога века у нас, старог чика-Тасе Поповића, рођена је у Београду. Већ као ученица виших разреда гимназије, Музичке школе и балетске класе Клавдије Исаченко играла је често на корцертима као балерина и за своје тачке давала сама кореографски део. У драми се појављују-

Г-ђа Марица Поповић
(Фото „Српска сцена“, Београд)

је први пут 1 марта 1923 године у великој улози Неле у комедији „Невероватни цилиндар Њ. В. Краља Кристијана“ од Живојина Вукадиновића. То је био толико велик успех да се она потпуно одаје драми. Зато тек тад ступа у Глумачку школу и на испитној претстави „Прва опоменак“ од А. Стриндберга критика се о њој изражава сасвим повољно. У исто време игра већ у позоришту улоге наивки.

1925 године позориште је шаље у Париз где остаје 14 месеца. Тамо постаје редовна ученица „Схола канторум“ за клавир, где положи два испита. Посећује приватни драмски студио позоришта „Дез Арк“ Жоржа Питоева.

По повратку у Београд игра у Шекспировој „Укроћеној горопади“ Бјанку. Доцније даје читав низ већих и мањих улога, испочетка наивке, доцније лагано прелази на карактерне улоге. И поред тога што је публика радо гледа у репертоару комичних ефеката, она успева да и у озбиљним драмским стварима привуче пажњу публике. Доказ томе су њени неоспорно велики успеси у комадима озбиљних линија: „Државни непријатељ бр. 3“ (Анабела), „Више но љубав“ (Клара), „Последњи спрат“ (Хедвига), „Дете у борби“ и друго.

Као свршена ученица државне Музичке школе имала је често прилике да своја музички стечена искуства пласира у разним улогама у којима је било потребно свирати на отвореној позорници. То је код нас реткост, јер осим Дивне Радић, нико није могао више то да чини.

Њена урођена свежина, младоликост и њен претежно лирски карактер омогућују је да се дуго држи у младалачком карактерном репертоару, као, на пример, улоге које баш сада спрема: Маријану у „Брату и сестрик“ од Гетеа, и у „Мини фон Барнхелм“ Франциску.

Премијере, обнове и репризе

Г. Божидар Дрнић
игра улогу Вилхелма у Гетеовој позоришној игри „Брат и сестра“
(Фото „Српска сцена“, Београд)

У петак, 18 септембра, биће прва драмска премијера у овој сезони у нашем Позоришту. Том приликом биће приказан први пут једночин „БРАТ И СЕСТРА“ од немачког песничког генија Јохана Волфганга Гетеа. У режији г. Боривоја ЈЕВТИЋА, овај комад тумаче г-ђа Марица ПОПОВИЋ (Маријана) и г. г. Божидар ДРНИЋ (Вилхелм) и Реља ЂУРИЋ (Фабрис). Сценограф г. Миомир ДЕНИЋ. — Заједно са комадом „БРАТ И СЕСТРА“ биће приказан и „РАЗБИЈЕНИ КРЧАГ“, комедија најгенијалнијег драматичара немачке романтике Хајнриха фон Клајста, чија је премијера у нашем Позоришту била пре непуне две године. Улогу писара Лихта играће овом

приликом г. Јован НИКОЛИЋ. Остале улоге имају г-ђа Жанка СТОКИЋ (г-ђа Марта Рул), Невенка МИКУЛИЋ (Ева), Анка ВРБАНИЋ (г-ђа Бригита), г-џа Љубица СЕКУЛИЋ (Лиза) и Матилда МИЛОСАВЉЕВИЋ (Грета). Г. Јован ГЕЦ игра улогу Валтера, судског саветника; г. Марко МАРИНКОВИЋ Адама, сеоског судију; г. Милорад ДУШАНОВИЋ Рупрехта, младог сељака; г. Лазар ЈОВАНОВИЋ слугу судског саветника. Комад режирају г-ђа Вера ГРЕЧ и г. Поликарп ПАЛОВ.

Драматизацију романа „ВЕЧИТИ МЛАДОЖЕЊА“ од Јаше Игњатовића, творца нашег реалистичног романа, режира наша одлична уметница г-ђа Деса ДУГАЛИЋ којој је ово истовремено и прва режија у нашем Позоришту. У спремању комада судељују г-ђе Теодора АРСЕ-

Г. Реља Ђурић
игра улогу Фабриса у Гетеовој позоришној игри „Брат и сестра“
(Фото „Српска сцена“, Београд)

НОВИЋ, Мира ЈЕВТИЋ, Загорка ДУШАНОВИЋ, г-че Дивна РАДИЋ, Олга СПИРИДОНОВИЋ, Мира ТОДОРОВИЋ, Љубица СЕКУЛИЋ, Гордана ГОШИЋ, Јелена ЉУБОЈЕВИЋ, Нада КАСАПИЋ, Љубица ЈАНИЋИЈЕВИЋ и г-г. Фран НОВАКОВИЋ, Бранко ЈОВАНОВИЋ, Михаило ВАСИЋ, Милорад ДУШАНОВИЋ, Јован ГЕЦ, Јован НИКОЛИЋ, Милан ПОПОВИЋ, Сима ЈАНИЋИЈЕВИЋ, Братољуб ГЛИГОРИЈЕВИЋ, Радивоје РАНИСАВЉЕВИЋ, Будимир БРАДОЊИЋ.

Популарну комедију „ДВА ЦВАНЦИКА“ од Милована ГЛИШИЋА режира г- Милан СТОЈАНОВИЋ. Улоге Киће и Миће играју г-г. Миливоје ПОПОВИЋ и Сима ЈАНИЋИЈЕВИЋ, новоангажовани члан који нам долази из Нишког позоришта, а улоге Маре и Саре г-ца Ју-

Г. Миливоје Поповић-Мавид
игра улогу Киће у комедији
„Два цванцика“
(Фото „Српска сцена“, Београд)

Г. Милорад Душановић
игра улогу Рупрехта у Клајстовој
комедији „Разбијени крчаг“
(Фото „Српска сцена“, Београд)

бица СЕКУЛИЋ и г-ђа Капиталина АПОСТОЛОВИЋ. Г. Сима ИЛИЋ игра Вилимана, г. Јован НИКОЛИЋ Вукомана, г. Јован АНТОНИЈЕВИЋ Поп Жућу. Г-ђа Зора ЗЛАТКОВИЋ Кенду, г-ђа Софија ПЕРИЋ-НЕШИЋ Стаку, г-ђа Милица ХАЦИЋ Синђу. Остале улоге имају г-г. Димитрије ВЕЛИЧКОВИЋ (Маџај), Лазар ЈОВАНОВИЋ (Петар Смарама), Велимир БОШКОВИЋ (Оташ), Милан ПОПОВИЋ (Малеш), Милан ЖИВКОВИЋ (Баџак) и г. Братољуб ГЛИГОРИЈЕВИЋ (Панорамџија). Сценограф г. Анатолије ВЕРБИЦКИ.

„МИНА ФОН БАРНХЕЛМ“, класично дело немачке драмске књижевности од Готхолда Ефраима ЛЕСИНГА, биће четврта драмска премијера у овој сезони. Комад режира управник нашег Позоришта г. Јован ПОПОВИЋ. Насловну улогу

Г-за Љубица Секулић
игра улогу Маре у комедији
„Два цванцика“
(Фото „Српска сцена“, Београд)

КОЛИЋ, Рикоа де ла Марленијера г. Бранко ЈОВАНОВИЋ, грофа од Бруксала г. Јован НИКОЛИЋ. Да-му у цркви г-ђа Ида ПРЕГАРАЦ. Остале улоге имају г-г. Димитрије ВЕЛИЧКОВИЋ, Будимир БРАДОЊИЋ, Радивоје РАНИСАВЉЕВИЋ. Сценограф г. Миомир ДЕНИЋ.

Г-ђа Капиталина Апостоловић
игра улогу Саре у комедији
„Два цванцика“
(Фото „Српска сцена“, Београд)

играју у алтернацији г-ђа Нада РИЗНИЋ и г-ца Дивна РАДИЋ. Улогу Франциске има г-ђа Мерица ПОПОВИЋ. Улогу мајора фон Телхајма тумачи г. Божидар ДРНИЋ, Јуста игра г. Марко МАРИНКОВИЋ, Паула Вернера г. Миливоје ЖИВАНОВИЋ, гостионичар г. Божа НИ-

Позоришна хроника

— Бечки Бургтеатер гостовао је недавно у Хагу, приказујући Гетеова „Таса“ у новој инсценацији.

— Најпознатији редитељ Данске данас је исландски драмски писац Гудмундер Камбен. Недавно је са великим успехом режирао Бјернсонову „Географију љубави“. Најбоља Камбнова драма „Комплекс“ биће у току ове сезоне приказана у Берлину. Осим тога, у издању Инзел-ферлага, објављен је и не-

мачки превод његова историског романа „Господар од Скалхолига“.

— Минхенско Камерно позориште извело је чувену Грабеову историјску трагедију „Кајзер Хајрих IV“, у позоришној преради Пецета и Кентера. Ову монументалну драму, која приказује најглавније епизоде из живота цара лозе Хохенштауфен, режирао је Кентер. Главну улогу играо је Фридрих Домин.

Позоришне белешке

† Стеван П. Бешевић. — Наша књижевност губи полако своје ветеране; они одлазе скромно, као што су и живели скромно. О многима од њих неће се учити у школи, но то не значи да друштво не треба да их се сећа и да призна да им дuguје захвалност, макар и после смрти. Живот и књижевни и јавни рад Стевана П. Бешевића за- служују да буду оцењени са више поштења.

Родио се у Сремској Митровици, 23 августа 1868 године. Приватно је изучио немачки и италијански језик и књижевност, после свршене реалке. У Сплиту је неко време био практикант у суду. Радио је и у адвокатској канцеларији. У Загреб се преселио 1896 године. Ту је уређивао сатирично-полемички лист **Врач погађач**. Године 1911 прешао је у Београд. Умро је 6 септембра 1942 године.

Живот Стевана Бешевића је бескрајна патња. Она је долазила или из његове несвакидашње скромности или из жеље да се што више времена и снаге посвети јавним народним пословима. Уређујући извесне листове и сарађујући на некима од њих, он је доживљавао горке непријатности. Кад се јавни послови воде несебично, као што их је водио он, у нас је то бар правило, немаштина је једина награда. Да збрине своју породицу, Бешевић је једно време у Загребу морао да се бави фотографисањем као професијом. Али не треба ни очекивати ништа друго кад се пишу лирски и сатирични стихови.

Написао је много стихова и једне и друге врсте. Суд о њима још није донет или бар не треба да буде дефинитиван. Бешевић својим књижевним пословима везује два доба, па због тога вальа бити обаз-

рвији у доношењу оцене. Кад се још узме у обзир ненаметљивост песникове појаве уопште, то књижевне критичаре обавезује чак и на извесну нежност.

Бешевић је ученик Змајев, и time је речено све. Његова поезија, уколико није дубље песничко испо- ведање, сва има практичну сврху. Сатирични стихови су му сасвим релативне вредности, везани су за одређено време, одређене лично- сти и одређене догађаје. Ту није могао да се приближи Змају. Трудио се да остварује извесна лирска надахнућа која су Змајев специјалист; ако је и делимично успевао, и то је успех. Али је један његов успех несумњив. Учећи се на Змају, и учећи се озбиљно, Бешевић је одлично савладао језик; боља му школа заиста није ни била по- потребна, толико је Змај благотворан у томе погледу. Он, свакако, дугује много Змају за извесне метарске облике, иако је више волео дванаестерац. Његову мирнијем темпе- раменту није одговарао Змајев по- лиметрични стих. Истински ученик Змајев у свему, он је неговао са доста успеха и дечју поезију. Језик је ту врло леп и чист, осећања присна, мотиви духовити. Да и ту не заостане за својим великим у- читељем, он уређује илустроване дечје новине **Наш лист**. За децу је још написао **Ратне приче**.

У издању Српске књижевне за- друге изишли су две његове књиге стихова: **Песме** (1931) и **У граду радости** (1941).

Писао је Бешевић и за позори- ште. У Сплиту је издао националну драму **Побрратим**. Друга његова национална драма **За сунцем извође- на** је у Београдском позоришту 1922 године. Мелодрамска бајка у стиховима **Кнегиња Маја** прикази-

вала је исто тако на престоничкој сцени, са музиком Петра Ј. Крстића. Једно драмско дело му је остало неизведеном. Оно је оцењи- вано у Народном позоришту. Пи- сац га је прерађивао неколико пута, док је била у животу његова кћи и секретарица Милица Бешевић, сликарка Народног позоришта у Београду, која је несрећно завршила живот 6 априла 1941 године. Можда би било занимљиво да се завири у то посмртно дело.

Стеван П. Бешевић је писао све до пред смрт. Последњи његови стихови, родољубиви и сатирични, израз су пригушене туге и ненаметљиве горчине; то су тихи и жа- лобитни стихови человека који је бар на крају живота имао право да буде нездовољан...

Ж. П..

Смрт Михаила Фокина. — Крајем прошлог месеца умро је у Њу- Јорку, у 64 години, Михаило Миха-

илович Фокин, најзначајнији ба- лет-мајстор дадесетог века. Запо- чео је своју каријеру у Царској опери у Петрограду, али је стекао европско и светско име са чувеном трупом Сергеја Павловича Ђаги- љева. За тај ансамбл је створио читав низ ремек-дела балетске у- метности, као: »Силфије«, »Петру- шак«, »Карневал«, »Шехерезада«, »Жар-Птица«, »Армидин павиљон«, »Клеопатра«, итд.

После револуције деловао је је- дно време у Штокхолму, да се затим пресели у Њу-Јорк где је отворио балетску школу. Као балет- мајстор радио је у Метрополитен- Опери и Руском балету де-Базила, где је пре 3—4 године поставио ба- лет »Паганини«, на музику Рахма- њинова.

Са Фокиновим креацијама про- славили су се Ана Павлова (»Смрт лабуда«) и Карсавина и Њижински (»Сан о ружи«). »Српска сцена« ће се у идућем броју осврнути оп- ширније на дело пок. Фокина.

Вести из КУЋЕ

Аудиције у нашој Драми. — У циљу стварања што солиднијег драмског глумачког подматка не само за београдске уметничке по- требе, већ и за унутрашњост Србије, у нашем Позоришту одржавају се с времена на време аудиције драмских почетника. То су, у неку руку, глумачки пријемни испити којима, поред Управе, присуствује и цео редитељски колегијум. Често се на тим испитима појављују и целе трупе из унутрашњости, код којих је потребно извршити избор у циљу уједначења, односно упот- пуњења глумачких фахова. Млади свет из Београда, који се све живи- вахније интересује за живот с оне

стране рампе, махом је лепих кул- турних основа и озбиљно схвата свој студиј глуме. Несумњиво је да се ствара нов глумачки нараштај који ће постепено прихватити бо- гато наследство својих уметничких претходника и надахнути га новим глумачким нијансама. Нарочито је велико интересовање за драму, ве- ће и, засад, целиснодије код жен- ског, него код мушких света.

Аудиције у Опери. — На крају прошле и почетком ове сезоне јавио се већи број солиста за ауди- цију у Опери. Било је међу њима људи најразличитијих занимања и неједнаке музичке културе. Ипак се са радошћу мора констатовати да

су извесни кандидати показали лепу даровитост; неки ће, свакако, постати добри соло-певачи, ако се озбиљније посвете студијама. Сав певачки материјал на аудицијама био је углавном добар, тако да ће неки од њих моћи једног дана да заузму достојно место у нашој Опери. Свима кандидатима дати су практични савети и охрабрење за даљи рад.

Попуњавање оперског хора. — Наша Опера има велик број одличних солиста, али јој недостаје потпун и довољно звучан хор. Додуше, и данашњи хор обилује добним снагама, али су оне временом проређене, тако да ваља извршити што пре темељну ревизију вредности. Хор, пре свега, треба повећати, јер ће бити недовољан у садашњем саставу за рад у згради код Споменика. С његовим повећањем надамо се да ће се подићи и његова општа гласовна вредност. У ту сврху је на крају сезоне расписан конкурс за пријем кандидата у оперски хор. Јавило се око 150 певача. Одзив је премашио очекивања. Оцењивање је било врло строго и свестрано. У будући оперски хор ући ће 40 најбољих певача. Тиме ће оперски хор бити дефинитивно доведен на

праву своју меру и омогућити ди рекцији Опера извођење музичких дела са великим ансамблима. Кандидати ће до краја децембра студирати текући и нови репертоар и постепено ће бити увођени у извођење поједињих опера. Од јануара 1943 године нови хор ће већ активно суделовати на претставама.

Балетске аудиције. — За нека упражњена места у Балету јавио се приличан број играча, ученика балетских школа. После озбиљних практичних вежби пред стручном комисијом, за балетски хор примљено је неколико најбољих играчица и играча. Неки су од њих већ суделовали на балетским претставама са дosta изгледа на успех. Млади и неискусни, ти нови играчи ће морати још много да уче, да би постали ваљани и употребљиви чланови балета.

Гостовање ансамбла наше Драме у Шапцу. — Ансамбл чланова београдске Драме, који игра у Стеријиној комедији „Кир Јања“, прерио је две претставе, 30 и 31 августа, у сали „Занатског дома“ у Шапцу и постигао велик успех. Наши драмски уметници били су топло поздрављени од шабачке публике на крају сваке претставе.

Из уредништва

Уводник у прошлом броју. — Чланак г. Јована Поповића „Народно позориште и његова улога у обнови Србије“, објављен као уводник у прошлом броју „Српске сцене“, пре-

штампан је из „Српског народа“ од 28 августа о. г., броја посвећеног годишњици Владе народног спаса.

Уредник и одговорни уредник: Никола Трајковић, генерални секретар Српског народног позоришта (Цара Уроша 11).
Власник и издавач: Српско народно позориште у Београду.
Штампа „ЛУЧ“, Краљице Наталије 100.— Београд.

СПУШТЕН СТОМАК

Тегоба после јела, надимање, подригињање, горка уста, болови у stomaku, болови иза плећке и у крстима, неуређена столица, повраћање, нервоза, несвестица, болови главе и вратних жила, тешко дисање, узнемирање срца, стално слабљење и малаксавање, — **ЗНАЦИ СУ СПУШТЕНОГ СТОМАКА.** Прегледајте се Рентгенски, па ако Вам лекар утврди спуштеност stomaka, препоручиће Вам појас који, стручно израђен и припремљен **ПО СИСТЕМУ Д-РА БАРЕРЕ**, са гаранцијом поставља stomak на своје место и све нелагодности нестају.

СПЕЦИЈАЛНИ ПОЈАСЕВИ ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ КИЛЕ, ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ СЛЕПОГ ЦРЕВА, ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ ТУМОРА ИТД. — ПОЈАСЕВИ ЗА ПОДИЗАЊЕ МАТЕРИЦЕ, СПУШТЕНОСТИ ЦРЕВНЕ МАСЕ, ЗА ДРУГО СТАЊЕ И ПОСЛЕ ПОРОЂАЈА итд.

»САНИТАС«

Кр. Милана 26 до хотела «Лондон»
(преко пута Винаре Колић).

НОВА ОТВОРена РАДЊА АНТИКВИТЕТА

Купује и продаје, најбоље Јлаћа:

шиваче и писаће машине, полован стилски намештај, тепихе и ћилиме, радио-апарате, гласовире, грамофоне, кристално и порцуланско посуђе и др. вредносне предмете.

НА ПОЗИВ ДОЛАЗИМО

МАКСИМОВИЋ и ЈАНКОВИЋ

БЕОГРАД — КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛИЦА БРОЈ 107

МАНТИЛЕ, ХАЉИНЕ, КОСТИМЕ И БЛУЗЕ ЗА ДАМЕ КАО И ДЕЧИЈЕ МАНТИЛИЋЕ И ХАЉИНИЦЕ ДОБИЋЕТЕ НАЈПОВОЉНИЈЕ У СПЕЦИЈАЛНОЈ РАДЊИ ЗА ДАМЕ И ДЕЦУ

Конфекција »АВАЛА«

Тихомир М. Гајић

БЕОГРАД, ПОЕНКАРЕОВА УЛИЦА БРОЈ 24